ÖREBRO UNIVERSITET
Instutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap
Huvudområde: pedagogik

En kvalitativ forskningsstudie som lyfter fram tre olika pedagogers berättelser om flerspråkighet i förskolans verksamhet.

Förskolepedagogik V, Självständigt arbete

Linn Hultgren

Förskolepedagogik V, Självständigt arbete
Examensarbete
Vårtermin 2015

Sammanfattning

Syftet i föreliggande studie är att få kunskap om, undersöka och synliggöra hur pedagoger i förskolan förhåller sig till fenomenet flerspråkighet i förskolan. En kvalitativ forskningsstudie med hjälp av tre semistrukturerade intervjuer genomfördes för att besvara de två forskningsfrågor som grundades. Forskningsfrågorna var: Hur talar förskolepedagoger om flerspråkighet i förskolans verksamhet och hur anser pedagoger att de arbeter med de strävansmål angående flerspråkighet som finns i förskolans läroplan? Som analysredskap har det socikulturella perspektiven används.

Studiens resultat visar att förskolans pedagoger ser flerspråkighet i förskolan som en tillgång till verksamheten och att de arbetar mycket med att alla barn ska få möjlighet att lära sig varandras språk och om varandras kulturer.
Resultatet visar också att pedagoger anser att det inte är något problem att arbeta utifrån de mål som Lpfö 98/2010 har angivit på grund av de resurser som de svenska förskolorna har tillgång till i verksamheten.

Innehållsförteckning

1.Inledning....1
2 Syfte....3
2.1 Forskningsfrågor....3
2.2 Begrepp....3
3 Litteratursökning....5
4 Tidigare forskning....6
4.1 Flerspråkighet....6
4.2 Kultur....7
4.3 Språkinlärning och språkutveckling....7
5 Metodologi....10
5.1 Teoretiska utgångspunkter....10
5.1.1 Sociokulturellt perspektiv....10
6 Metod....12
6.1 Val av metod....12
6.2 Urval....12
6.3 Pilotstudie....13
6.4 Genomförande....14
6.5 överväganden och ställningstaganden inför intervjuerna....14
6.6 Forskningsetiska principer....15
6.7 Metodövervägande....16
6.8 Reliabilitet, validitet och generalisering....17
7 Resultat och analys....18
7.1 Mys berättelse....18
7.1.1 Analys av Mys berättelse....19
7.2 Ullas berättelse....19
7.2.1 Analys av Ullas berättelse....21
7.3 Karins berättelse....21
7.3.1 Analys av Karins berättelse....25
8 Diskussion....25
8.1 Hur talar förskolepedagoger om flerspråkighet i förskolans verksamhet....25
8.1.1 Pedagogernas erfarenheter av flerspråkighet....25
8.2 Hur anser pedagogerna att de arbetar med de strävansmål angående flerspråkighet som finns i förskolans läroplan....27
8.2.1 Pedagogernas arbete med flerspråkighet....28
8.3 Barn som blandar språk....29
8.4 Identitet i relation med kultur....30
8.5 Fortsatt forskning....31
8.6 Metoddiskussion....31
8.7 Konsekvenser för fortsatt arbete med flerspråkighet i förskolan....32
9 Referenslista....33
10 Bilaga 1 – samtyckesförfrågan....36
11 Bilaga 2 – Intervjufrågorna....37

1 Inledning

Flerspråkigheten är en av förskolornas största utmaningar och det finns flera olika faktorer på hur förskolans verksamhet hanterar det. Skans (2011) menar att en faktor kan vara organisatoriska frågor där tillgången på pedagoger som kan barnets förstaspråk samt placering av barnen kan vara styrande. Utmaningen handlar också om att pedagogerna måste kunna möta många olika barn med olika bakgrunder samt kunna jobba med de olika modersmålen. Språkutvecklingen blir då en central del i den dagliga verksamheten. I förskolans läroplan (Lpfö 98/2010) framgår det att förskolan ska sträva efter att varje barn ”som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål” (Lpfö 98/2010 S11). Skans (2011) menar att språket har en stor betydelse i att känna en samhörighet till nationalstaten.

Kultti (2012) antyder att flerspråkigheten är viktig i förskolan och att det är först när pedagogerna uppmärksammar flerspråkigheten och arbetar med den som det får en betydelse. Björk-Willén, Gruber och Puskás (2013) förklarar att många svenska förskolor visar idag stort intresse för mångfald och flerspråkighet, detta syns redan i hallen på förskolorna där det ofta finns olika flaggor och hälsningsfraser på olika språk uppsatta på barnens hyllor. Författarna förklarar vidare att dessa förskolor ofta beskriver sig själva som mångkulturella och flerspråkiga på deras presentation på kommunens hemsida. Men ofta stannar själva arbetet med flerspråkighet redan i hallen på förskolorna runt om i Sverige. Gruber (2008) menar att de förskolor som titulerar sig som mångkulturella ofta gör tvärtemot vad som definieras som svenskt. På så sätt har mångfald ifrågasatts i förskoleverksamheten då den svenska kulturen ofta sätts helt åt sidan och pedagogerna prioriterar andra kulturer.

Kultti (2014) betonar vikten av att minnas att flerspråkighet inte alltid betyder samma sak. En del barn och vuxna är födda i Sverige medan andra har kommit hit av olika anledningar, det är också viktigt att minnas att flerspråkigheten ibland är ett val, men ibland ett måste för att överleva i samhället.

Med den forskning som finns idag om flerspråkighet så handlar den största delen om hur pedagoger arbetar med begreppet, vilket till exempel Skans (2011) och Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) har kommit fram till genom intervjuer, enkäter och/eller

observationer. Forskningen i min studie skiljer sig från de andra studierna då jag har valt att undersöka hur pedagogerna ser på fenomenet flerspråkighet genom att intervjua dem. Med denna kunskap kan pedagogers tankar om flerspråkighet kartläggas vilket eventuellt kan leda till att många fördomar raseras och mångfald blir mer och mer accepterat i Sverige i takt med att invandringen växer.

Anders Skans (2011) menar att antalet flerspråkiga barn har ökat de senaste åren och att det finns ett stort antal förskolor där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska. Lunneblad (2009) menar att det är under de senaste decennierna som Sverige har kommit att kallas för ett mångkulturellt land. Det har dock enligt Skans (2011) alltid funnits en två- eller flerspråkighet i Sverige, men i begränsad omfattning. Diskussionen angående andraspråksinlärning har främst handlat om hur de fem svenska minoritetsspråken (finska, samiska, meänkieli, även kallad tornedalsfinska, romani chib och jiddisch) i Sverige ska få plats i den svenska skolan eller förskolan.

Sverige är ett av de länder där flerspråkighet inte automatiskt har en högre status. I till exempel Indien, där invånarna talar många olika språk, ses flerspråkighet som en egenskap som inger hög status, ett gott liv och uppfattas som värdefullt. De välutbildade människorna med välbetalda arbeten är många flerspråkiga. I Sverige, och även i andra stora välbärgade länder som USA, har inte flerspråkigheten hög status, utan tvärtom. Det är inte de högutbildade personerna som är flerspråkiga, utan flerspråkigheten finns främst i fattiga områden med folkgrupper med låg status, till exempel invandrare i Sverige och indianer i USA. Då flerspråkighet inte har en hög status i många länder i världen och kopplas samman med underlägsenhet ses detta som ett problem med språket. Länders problem med fattigdom, arbetslöshet bland invandrare och utanförskap förknippas med att det är svårt och komplicerat att lära sig ett nytt språk och det beskrivs som skadligt att leva i en flerspråkigmiljö, speciellt för yngre barn (Ladberg 2003).

2 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur förskolepedagoger ser på sitt arbete med flerspråkighet i förskolan. Jag vill undersöka och analysera det pedagogerna berättar om huruvida de ser på flerspråkighet. Jag vill synliggöra hur pedagoger förhåller sig till flerspråkighet i förskolans verksamhet genom att lyssna på pedagogers berättelser om deras tankar och erfarenheter om flerspråkighet. Eftersom den forskning som tidigare gjorts mest baserats på observationer om hur pedagoger gör så handlar min studie om hur pedagoger talar om detta.

2.1 Frågeställning:

- Hur talar förskolepedagoger om flerspråkighet i förskolans verksamhet?
- Hur anser pedagogerna att de arbetar med de strävansmål angående flerspråkighet som finns i förskolans läroplan?

2.2 Begrepp

Nedan beskrivs några av de centrala begrepp som ligger till uttryck för denna studie.

Flerspråkighet

Flerspråkighet i denna studie innebär en person som behärskar flera språk. Det kan vara ett barn som talar ett annat modersmål och håller på att utveckla svenska som sitt andraspråk, eller ett barn som talar fyra språk flytande. Att vara flerspråkig innebär att en person har lärt sig flera språk på naturliga grunder, det vill säga att personen har lärt sig språket genom interaktioner med omgivningen och inte genom inlärningssituationer (Skans 2011).

Mångfald

I denna studie används begreppet mångfald enligt Skans (2011) och förskolans läroplans (Lpfö 98/2010) beskrivning. Mångfald används i föreliggande studie som ett samlingsbegrepp för människor med olika sociala bakgrunder, etnicitet och etnisk tillhörighet.

Förstaspråk

Förstaspråk i denna studie betyder det språk som barnet lär sig först i hemmet (Skans 2011). Jag har valt att inte använda mig av begreppet modersmål då det första språket som barnet lär sig inte behöver vara kopplat till modern. Dock förekommer begreppen modersmål, modersmålsundervisning, hemspråk och hemspråksundervisning i de intervjuades pedagogernas utsagor. De begreppen syftar dock till förstaspråket.

Andraspråk

Andraspråk är det språket som barnet lär sig efter eller parallellt med sitt förstaspråk. Skans (2011) förklarar att för de barn som har ett annat förstaspråk än svenska har då svenskan som sitt andra språk.

Annat modersmål

Begreppet annat modersmål syftar till de barn som inte har svenska som sitt förstaspråk utan istället lär sig svenska som sitt andraspråk (Skans 2011).

3 Litteratursökning

Jag har valt att presentera min litteratursökning som en löpande text där det tydligt framgår i vilken ordning sökningarna skedde samt vilka sökningsmetod jag använt mig av.

I min litteratursökning har jag använt mig av snöbollssökning, kedjesökning och systematisk sökning. Den systematiska sökningsperioden inleddes under mars månad och jag använde mig av universitetsbibliotekets olika databaser såsom Summon, Diva och Libris. Under tidens gång har sökningsorden förändrats då jag ändrade min inriktning på studien. I början av sökningsprocessen hade min studie inriktning läs- och skrivsvårigheter, detta kom dock att ändras till flerspråkighet då jag ville framhäva olika pedagogers berättelser om flerspråkighet i förskolans verksamhet. Jag började då att söka i Summon på orden modersmål, förskola och jag fick upp 32 träffar. Efter en avgränsning på avhandling återstod två träffar och jag valde Skans (2011) som handlar om hur pedagoger arbetar med det didaktiska frågorna i en flerspråkigförskola. Jag sökte vidare på modersmål, förskola och valde då ut Wedin (2008). Jag valde att fortsätta på detta spår med flerspråkighet då jag kände att det passade mig bättre och ämnet passade in bättre i den tidsram jag hade. Jag fortsatte med att söka på flerspråkighet och hittade Gruber (2010), Björk-Willén, Gruber och Puskas (2013), Kultti (2014), Lunneblad (2013) och Kultti (2012) som passade in i mitt arbete.

Jag valde att fortsätta min sökning med orden andraspråk, och valde ut forskning från Fridlund (2010). Nästkommande sökningar gjordes på orden förskolans uppdrag, språkutveckling och barns tidiga lärande och fick fram författarna Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson (2009), Jörgensen (1995), Lindö (2002), Lindö (2009), Säljö (2000), Säljö (2010) och Ladberg (2003).

Då jag även ville se hur de olika kulturerna i världen spelar in i flerspråkigheten i förskolans verksamhet sökte jag fram Haglund (2004), Parszyk (2002) och Gruber (2008).

4 Tidigare forskning

Jag har valt att dela in den tidigare forskningen i tre delar, flerspråkighet, kultur och barns språkinlärning. Denna indelning har gjorts för att koppla samman den tidigare forskningen med syftet och dess frågeställningar.

4.1 Flerspråkighet

Svenska som andraspråk har sedan 1970-talet funnits som ett ämne på universitetet, och år 1989 kom det även in som ett ämne i kursplanen för svenska gymnasieskolor. Det dröjde till förskolans reviderade läroplan kom 2010 som svenska som andraspråk och flerspråkighet blev en del av den svenska förskolans verksamhet (Fridlund 2010). Kultti (2012) påvisar i sin studie att flerspråkighet är viktigt i förskolan och att det är först när pedagogerna och personalen i förskolan uppmärksammar flerspråkigheten som det får betydelse. När personalen ser flerspråkigheten som en tillgång i verksamheten eller som något negativt så får det en mening. I Skans (2011) studie undersökte han de två didaktiska frågorna hur och vad i relation till pedagogernas arbetssätt och med flerspråkighet i förskolors olika kontexter. Trygghet och tillit i verksamheten är viktiga för barnens språkutveckling, både för utländska barn som ska lära sig svenska och svenska barn som ska lära sig prata. Gruber (2010) menar att för att kunna skapa trygghet och tillit i barngruppen, måste det finnas en kommunikation mellan dem som verkar i verksamheten. Det viktigaste i verksamheten är att kommunikationen måste genomsyra hela verksamheten, såväl i de planerade aktiviteterna som i de vardagliga aktiviteterna. Ett barn med utländsk härkomst kan, enligt Lunneblad (2013) drabbas av en psykologisk kris i sitt första möte med förskolan. Denna psykologiska kris kopplas samman med en identitetskris då barn med annan etnicitet möter fler påtryckningar angående normer och värderingen, både från hemmet och från förskolan. Ett barn som påverkas från flera olika håll kan bli förvirrade och kan förlora sin tillit till sin egna identitet. Då det i den svenska förskolan är svenskan som är det dominerande språket så menar Lunneblad (2013) att barn med annat modersmål ibland kan uppleva att de avskärmas från sitt förstaspråk och berövas därmed sin möjlighet att dela med sig av sina känslor. En sådan avskärmning kan leda till en inre tystnad hos barnet vilket gör det svårt för närstående att nå barnet. Att barnen lär sig sitt förstaspråk är en förutsättning för dem att lära sig det svenska språket.

Kultti (2012) påvisar i sin studie att flerspråkighet är viktigt i förskolan och att det är först när

pedagogerna och personalen i förskolan uppmärksammar flerspråkigheten som det får betydelse. När personalen ser flerspråkigheten som en tillgång i verksamheten eller som något negativt så får det en mening.

4.2 Kultur

Haglund (2004) menar i sin studie att ”kultur betraktas därmed som en i stort sett oföränderlig, homogen enhet som medverkar till att upprätthålla specifika, över tid beständiga, kulturella, etniska och nationella identiteter” (citerat i Haglund 2004 s 362). Även Parszyk (2002) visar i sin studie att kultur är inget som syns på utsidan av en person då varje individ själv väljer sin kultur och vilka riktlinjer inom den valda kulturen den vill följa. Gruber (2008) påvisar att när människor använder sig av uttrycken svensk kultur eller arabisk kultur för att förklara ett beteende eller ett agerande som det blir problematiskt. Problemet sitter inte i att identifiera en människa med en kultur, utan i betydelsen som kulturen får.

4.3 Språkinlärning och språkutveckling

Jörgensen (1995) menar att språkutveckling och språkinlärning är något som människor har intresserat sig för under en lång tid. Han redogör för Vygtoskijs tankar om att språkinlärningen var en komplicerad process som sker i samspel med dess omgivning. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) utgår, likt Vygotskij (1999), från det sociokulturella perspektivet i sin studie om barns lärande och utveckling. De menar att barn agerar långt innan det kan tala om vad det gör och varför det gör det. Barn tolkar världen genom att testa. Omgivningen är därför viktigt för barnets utveckling då lärandet sker i samspel med den omgivande miljön. Säljö (2000;2010) förklarar att Lev Vygotskij och det sociokulturella perspektivet kopplas samman med den proximala utvecklingszonen där en person kan lära sig något med hjälp av en annan mer erfaren person på det området. Efter en viss tid kan personen ifråga klara utmaningen med mindre stöd och till slut helt på egen hand. Ladberg (2003) menar att som barn med annat modersmål komma till en barngrupp där majoriteten av barnen talar svenska kan leda till många förvirrande och stressfyllda situationer under den första tiden för barnet. Detta sker både när omgivningen inte förstår barnet, eller när barnet inte förstår omgivningen. För att barnets utveckling ska gå framåt, måste barnet vilja ha kontakt med dess omgivning. Jörgensen (1995) förklarar att spädbarnets skrik är det första steget i den kontakten och i utvecklingen. Utvecklingen sker i samband med barnets omgivning och barnet visar kort tid

efter förlossningen att hen söker efter social kontakt och visar tecken på socialt beteende när det vänder på huvudet mot den som pratar. Det visar även tecken på sina sociala behov då barnet kan sluta skrika när någon håller barnet i famnen. Även Lindö (2009) påvisar att spädbarn föds med en större språklig kompetens än vad forskare tidigare har redovisat. Hon menar att spädbarn kommunicerar genom sitt kroppsspråk och sina ljud redan under sitt första levnadsdygn.

Wedin (2008) menar att språket i förskolan har en stor central del för lärandet då barn både lär och lär ut genom det talade språket. Hos de yngre barnen har språket en ännu större betydelse då dessa barn inte har kompetens att använda det skriftliga språket för att kommunicera med andra människor. Det talade språket utgör alltså den viktigaste kommunikationskällan som sker i förskolans verksamhet med de yngre barnen då en stor del av barnens utveckling bygger på det som pedagogen berättar för barnen, det barn och pedagog samtalar om. Ladberg (2003) förklarar i att det språk som en människa lär sig först, är det som oftast kallas för känslospråket. Det är därför man kan höra vuxna människor skifta till ett annat språk när de blir känslosamma. Ladberg (2003) menar också att det är viktigt för barn ett behålla sitt förstaspråk och att svenskan ska förbli ett andraspråk. Det är inte meningen att svenskan ska ersätta barnets förstaspråk då det är där som barnet har skapat sin första grund att stå på och börjat skapa sin identitet. Lindö (2009) anser att det är viktigt att barnen lär sig sitt förstaspråk då det är en förutsättning för att barnen ska lära sig det svenska språket. Hon menar även att ett utländskt barn som ska lära sig svenska och integreras i samhället så är det en fördel för barnet om hen kan gå i en svensktalande barngrupp. Detta påvisar även Björk-Willén, Gruber och Puskas (2013) i sin studie. De menar att svenskan kan läras in automatiskt genom stöd om barnet om barnets vistas i en svensktalande miljö kontinuerligt. Lindö (2002) menar att det är förskolans ansvar att förskolan ska upplevas som intressant, rolig och lärorik. Genom att första dagen med den nya barngruppen arbeta med att få en trygg atmosfär i verksamheten så underlättar det för barnen att ta till sig de regler och normer som finns i förskolan, det gör även att deras språkutveckling gynnas. Hon anser att rutiner är viktiga för att skapa trygghet för barnen, och tre viktiga rutiner i hennes forskning är morgonsamling, fri lek och avkoppling samt eftermiddagssamling.

Lindö (2009) påvisar i att små barn lär sig de språk som de har behov av att lära sig. Om föräldrarna talar två olika språk, drivs barnet till att lära sig båda språken. Kultti (2014) visar i sin forskningssammanställning på fördomar om att flerspråkiga personer ofta blandar språk för att

deras språkkunskaper är bristfälliga. Hon menar att alla flerspråkiga personen blandar språk någon gång, det är dock ovanligt att personen blandar språken omedvetet. Det kan förekomma, men då är det främst små barn som gör det utan att tänka. Det är dock vanligare att barn med flera språk medvetet blandar språk. Ibland sker denna blandning av språk för att de ska kunna kommunicera med båda sina föräldrar om föräldrarna erhåller två olika språk. Ibland kan blandningen också ske på grund av att ge effekt till en berättelse. Det vill säga om ordet som barnet vill säga har med pondus på barnets förstaspråk än på svenska. Lindö (2009) menar att utan drivkraft och motivation till lärande, så kommer inte barnen att lära sig språken. Viljan är det som är viktigast!

5 Metodologi

I detta kapitel kommer jag att presentera hur metodologin i studien läggs fram. Först presenteras de teoretiska utgångspunkter som studien har. Jag kommer sedan att redogöra för de överväganden och ställningstaganden som gjorts i samband med studien.

5.1 Teoretiska utgångspunkter

Syftet med studien är att undersöka hur förskolans pedagoger ser på flerspråkighet i förskolan samt hur de upplever att de lever upp till de strävansmål angående flerspråkighet som finns i förskolans läroplan. Då förskolans läroplan ser till ett lärande i förskolan har jag valt att förhålla min till det sociokulturella perspektivet. Detta perspektiv kopplas samman med lärande, språk och kommunikation, något som jag anser är utgångspunktererna i min studie.

5.1.1 Sociokulturellt perspektiv

Inom det sociokulturella perspektivet blir begreppet lärande en central punkt. Vygotskij (1999) betonar att barn lär i alla situationer och att det är i interaktion med andra människor som lärandet sker.

Säljö (2000) förklarar det sociokulturella perspektivet med begreppet mediering som innebär att människor som befinner sig i en lärande situation använder sig av olika redskap för att förstå sin omgivning. Språket ses som ett redskap till lärande som används dagligen med symboler och bilder för att kunna kommunicera med andra människor. Det är i samspel med andra som barn får nya kunskaper. Genom den proximala utvecklingszonen får barnet till en början hjälp, av en mer kompetent vuxen eller kamrat, med ett visst moment, efter flera försök och med stöd, kan barnet till slut utföra momentet på egen hand. Det är alltså när barnet iakttar, imiterar och kommunicerar med andra som barnet erhåller kunskap (Säljö 2000, 2010). Säljö (2000) menar att när ett barn utvecklar ett språk utvecklar de även förmåga att tänka inom språkets kultur då språk och kultur är så stark sammankopplade. Det är därför viktigt enligt Vygotskij (1999) att samtala och kommunicera med barnen för att utveckla deras språk och kulturella kompetens.

Dysthe (2003) menar att barn behöver få stort talutrymme för att utveckla sin förmåga att argumentera och ventilera sina åsikter och tankar och de måste få möjlighet att konfronteras för

att detta ska ske. Enligt Vygotskij (1999) går tänkandet hand i hand med språket och kommunikationen och genom att utmana barnen i förskolan med språket kommer tänkandet och språkandet att utvecklas. Detta utvecklas också genom att låta barnen få arbeta tillsammans och integrera med andra människor.

6 Metod

I detta kapitel kommer jag presentera hur studien genomfördes. Först presenteras mitt val av metod följt av redogörelse för mitt urval samt pilotstudien. Sedan kommer jag klargöra för hur studien genomfördes och sedan klargöra för vilka etiska ställningstaganden som gjorts. Kapitlet avslutas med metodövervägande och tillförlitlighet. Studien bygger på de intervjuade pedagogernas erfarenheter och deras beskrivning av fenomenen flerspråkighet. Jag har valt att göra tre olika intervjuer och för att få så stor spridning som möjligt och för att öka tillförlitligheten har jag valt att intervjua pedagoger från olika förskolor, från olika städer och med olika yrkesroller och yrkeserfarenhet. Det som förenar alla pedagoger är att de arbetar på förskolor som ligger på platser där en stor andel av människor med utländsk bakgrund befinner sig.

6.1 Val av metod

Valet av metod föll på en semistrukturerad kvalitativ intervjumetod. Denna metod bygger på att intervjuaren vill få kunskap om andra människors erfarenheter och tankar om ett fenomen eller ämne. Den kvalitativa forskningsmetoden grundar sig oftast på intervjuer eller enkäter med öppna svar som används för att skapa kunskap om hur människors erfarenheter och beskrivningar om ett fenomen bidrar till dessa personers handlingar och agerande (Thurén 2007). Starrin & Svensson 1994). Att intervjun är semistrukturerad betyder att intervjun är uppbyggd som ett samtal där intervjuaren och informanten samtalar om specifika ämnen. Intervjuaren har ett intervjumanus med ämnen eller teman som ska beröras, men ingen specifik struktur finns. Detta passar bra om intervjuaren vill ställa följdfrågor och tillåter informanten att sväva iväg i sina svar. När jag tog del av den forskning som jag presenterar i kapitel fyra kom jag fram till att den största delen av den forskning som bedrivits på området om flerspråkighet i förskolans verksamhet har gjorts med hjälp av observationer, men inte om hur pedagogerna ser på flerspråkighet i verksamheter genom intervjuer. Jag ville erbjuda ett nytt forskningsunderlag och valde då att enbart intervjua pedagoger för att synliggöras deras tankar och erfarenheter om flerspråkighet i förskolans verksamhet.

6.2 Urval

Jag har använt mig av ett bekvämlighetsurval vilket enligt Bryman (2011) betyder att forskaren använder sig av personer som finns tillgängliga. Han antyder dock att det finns problem med

detta val av då det gör det omöjligt att precisera vilken population som resultatet representerar. Jag är mycket väl medveten om detta problem men då det inte är mitt syfte att generalisera hur alla Sveriges förskollärare står i frågan om flerspråkighet har jag ändock valt detta urvalssätt.

Jag började med att vända mig till en nyligen nyutexaminerad förskollärare som befinner sig i min bekantskapskrets som gärna ställde upp. Då jag ville få så många perspektiv som möjligt att redovisa valde jag att ringa nästa samtal till en vän i en medelstor stad i Mellansverige som även hon ställde upp. Eftersom dessa två pedagoger lever och verkar i mellanstora städer ville jag också få med erfarenheter från småstäder i Sverige. Jag vände mig då till en vän till min familj som erbjöd sig att dela med sig av sina erfarenheter till studien.

Pedagoger	Kön	Ålder	Verksamma år	Utbildning
Karin	Kvinna	31 år	2 år	Förskollärare, inriktning specialpedagog
My	Kvinna	60 år	34 år	Förskollärare
Ulla	Kvinna	63 år	41 år	Förskollärare

6.3 Pilotstudie

Till min pilotstudie tog jag hjälp av en god vän till mig som arbetat som förskollärare i över 10 år och som utbildat sig vidare till specialpedagog. Vi träffades en eftermiddag och genomförde intervjun. Jag ställde alla mina intervjufrågor och hon tog tid på sig att svara för att det skulle likna en så korrekt intervjusituation som möjligt. Efteråt diskuterade vi frågorna tillsammans och hon framförde att hon reagerat på formuleringarna på två olika frågor och tillsammans så arbetade vi fram bättre formuleringar. Under pilotstudien valde jag att inte spela in samtalet, vilket jag i efterhand kan tycka att jag borde ha gjort då det hade hjälpt till i det fortsatta arbetet att kunna gå tillbaka till pilotstudien och lyssna. Pilotstudien hade då kunnat användas till större grad i förberedelsearbetet av intervjuerna. Vi var båda överens om att det är bra att använda sig av två inspelningar för att vara på den säkra sidan om inte hela intervjun spelas in eller om det är svårt att urskilja vissa ord på den ena inspelningen.

6.4 Genomförande

Jag tog kontakt med alla tre pedagogerna genom telefon. Vi bestämde vart vi skulle ses och vilken tid som passade bäst. Jag började med att ställa bakgrundsfrågorna om informanternas bakgrund så som utbildning, verksamma år i förskolan och ålder. Innan vi gick vidare till intervjufrågorna försäkrade jag mig om att allt kändes bra för informanten. Jag ställde den första frågan i mitt intervjumanus och sedan flöt samtalet på av sig själv och vi berörde alla de tre teman som jag hade satt upp i manuset. Intervjuerna blev mellan 20 och 40 minuter långa beroende på hur mycket informanterna tog upp.

Efter intervjuerna transkriberade jag ljudfilerna direkt. Dessa transkriberingar raderas så snart uppsatsen är godkänd Själva transkriberingen tog cirka en och en halv timme för en halvtimme inspelad ljudfil. När alla tre intervjuer var transkriberade jämförde jag dem med varandra för att välja ut vilka intervjusvar som kunde kopplas till mitt syfte och som kunde göra att jag kunde svara på mina forskningsfrågor.

6.5 Överväganden och ställningstaganden inför intervjuerna

Då jag ville att pedagogerna skulle känna sig så bekväma som möjligt under intervjun så överlätt jag beslutet om vart vi skulle genomföra intervjun till dem. Två av pedagogerna ville ses i deras hem och för en tredje var det mer praktiskt att ses i personalrummet på den förskola hon var verksam.

För att intervjufrågornas svar så skulle bli så spontana som möjligt och för att ge intervjusvaren tillåtelse att sväva iväg, valde jag att pedagogerna inte skulle få se frågorna i förväg. De tre informanterna bad dock om att få se frågorna innan intervjun startade och i efter hand tycker jag att det var ett bra beslut att låta dem se på frågorna då jag kände att även informanterna tog ansvar över samtalet och kunde i ett svar gå över till en annan fråga då de ansåg att svaren och frågorna gick i varandra.

Att filma hela intervjuerna var från början min plan, men då jag kom fram till att det mer kan stjälpa än att hjälpa så valdes den metoden bort. Jag ville att informanterna skulle tycka att det var behagligt att bli intervjuade och inte lämna rummet med ångest. Att bara skriva ner informanternas svar ansåg jag inte vara ett alternativ då jag ville vara aktiv i samtalet och inte behövs ta pauser för att anteckna. Så valet föll ganska naturligt på att spela in intervjuerna med bara ljudfiler.

Jag ville hålla intervjuerna relativt korta, så tidsramen jag valde var 30 minuter, men då vissa av

informanterna flöt iväg i sina svar och jag ställde följdfrågor och bad dem att utveckla sina svar så drog intervjuerna iväg. Men istället för att försöka avbryta och få pedagogen att korta ner sina svar så valde jag att låta informanten att berätta klart. Detta gjorde att en del intervjuer blev tio minuter längre än vad som planen var från början.

Jag valde att dela in resultatkapitlet i tre underrubriker, en för varje intervjuad pedagog, för att strukturera studien på bästa sätt. De namn som är med i resultatredovisningen är fingerade och stämmer inte överens med pedagogernas namn i verksamheten. Diskussionsdelen är indelad i underrubriker som sammankopplar intervjuresultaten med syftet och forskningsfrågorna.

6.6 Forskningsetiska principer

Innan studiens genomförande har jag tagit del av Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning (2002) och även Vetenskapsrådets God forskningssed (2011). Vetenskapsrådet har ett grundläggande individsskyddskrav som delas in i fyra krav som skall uppfyllas vid en forskningsstudie. De fyra kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentalitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren skall informera informanterna om deras specifika uppgift i studien och även vilka villkor som gäller för dem (Vetenskapsrådet 2002). Innan jag genomförde studien har jag meddelat pedagogerna att de skulle svara på ett visst antal frågor som jag förberett som handlar om flerspråkighet. Jag var också oerhört noggrann med att berätta för informanterna att deras medverkan i studien är ytterst frivillig och de när som helst kan dra tillbaka sin medverkan.

Samtyckeskravet innebär att forskaren skall samla in samtycke från alla medverkande i studien. Det är även viktigt att återigen informera om att medverkan i studien är frivillig och kan när som helst avbrytas utan någon som helst ifrågasättande från forskaren (vetenskapsrådet 2002). Informanterna informerades om att deras medverkan var frivillig och om de under studiens gång ville avbryta sin medverkan skulle detta ske utan någon som helst påtryckning från mig som forskare.

Konfidentalitetskravet innebär att de medverkandes uppgifter skall behandlas på ett sådant sätt

att ingen obehörig kan få ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002). Vid just en intervjustudie är detta krav relativt eknelt att tillgodose då personerna anonymiseras (Vetenskapsrådet 2011). Inga namn, platser eller personliga uppgifter skall kunna härledas tillbaka till pedagogerna eller den verksamhet de är verksamma på. Jag valde dock att redovisa ålder, kön, utbildning och verksamma år i förskolan då detta kan ha betydelse för resultatet. De namn som finns med i studien är dock fiktiva.

Nyttjandekravet innebär att uppgifter som samlats in under studiens gång endast skall användas för forskningsändamål och ej i kommersiellt bruk (vetenskapsrådet 2002). Jag meddelade dem att det inspelade materialet endast kommer att höras av mig och kommer att raderas så snart som uppsatsen blivit godkänd.

6.7 Metodövervägande

Då jag ville göra en undersökning som jag kan analysera och bidra till ny kunskap utifrån valde jag att göra en kvalitativ forskningsstudie. Jag ville undersöka hur pedagogerna såg på flerspråkighet i förskolan och ansåg då att en intervjustudie eller en enkätstudie var de metoderna som lämpade sig för mitt syfte.

En enkätstudie hade varit svårare då jag anser att frågorna i en enkät måste vara så välformulerade att svararna inte kan misstolka vad de ska svara. Jag hade dock på så vis kunnat nå ut till fler pedagoger och täckt ett större område.

Jag valde att göra en semistrukturerad intervjustudie där jag och informanten förde ett samtal där vi berörde olika teman som jag bestämt på förhand. För mitt syfte anser jag att denna metod vad det bästa sättet att tillgodose det.

Jag har alltså valt att göra tre olika djupintervjuer och för att få så stor spridning som möjligt och öka tillförlitligheten har jag valt att intervjua pedagoger från olika förskolor, från olika städer och med olika yrkesroller och yrkeserfarenhet. Det som förenar alla pedagoger är att de arbetar på förskolor som ligger på platser där en stor del av befolkningen har utländsk härkomst har varit stor.

Jag valde att presentera mina intervjusvar som tre olika berättelser istället för att redovisa svaren och frågorna. Detta gjordes dels för att det kändes som ett onödigt moment att redovisa frågorna

då de finns med som en bilaga i slutet av studien samt att jag ville erbjuda läsaren ett bra flyt i texten.

6.8 Reliabilitet, validitet och generalisering

Johan Alvehus (2013) förklarar begreppet reliabilitet med frågorna: Är mätningen reliabel, pålitlig? Om vi gör om samma undersökning, kommer vi fram till samma resultat då? Bryman (2011) förklarar att det finns två olika indelningar som kan göras inom reliabiliteten. Den första indelningen är extern reliabilitet som betyder i vilken utsträckning som studien kan upprepas. Den andra indelningen är intern reliabilitet som betyder att ”medlemmarna i ett forskarlag kommer överens om hur de ska tolka det de ser och hör. (Bryman 2011 s 352).”

Jag anser att reliabiliteten på studien hade kunnat öka om jag, som jag förklarar i metodöverväganden, nått ut till flera pedagoger på Sveriges förskolor. Då jag endast intervjuade tre pedagoger är risken stor att resultaten skiljer sig åt vid en undersökning med fler intervjuade pedagoger.

Validitet beskrivs av Alvehus (2013) med frågan: Har vi lyckats mäta det vi ville mäta? Bryman (2011) har delat in validitet i två grupper. Den första gruppen kallar han för intern validitet och syftar på att det ska finnas en överenskommelse mellan den observerarens observationer och de teorier som denne bildar. Den andra gruppen är extern validitet som redogör för i vilken grad studien kan överföras till andra situationer. Bryman (2011) påvisar dock svårigheter med att använda sig av den externa validitet om forskare använder sig av en kvalitativ metod då dessa oftast byggs upp på fallstudier och på så viss har ett begränsat antal deltagare. Ulf Jakobsson (2011) förklarar generaliserinsbarhet med orden ”Att dra slutsatser från en eller flera enskilda företeelser/händelser för att förklara något mer allmänt (Jakobsson 2011 s 57).”

Då mina intervjufrågor har haft fokus på fenomenet flerspråkighet och pedagogerna fritt har fått förklara sin syn på detta så anser jag att validiteten i denna studie hög. Jag anser dock att mina studie inte har någon extern validitet eller hög generaliseringsbarhet då antalet intervjuade pedagoger är för lågt. Då det endast är tre intervjuer gjorda under studien kan dessa inte stå till svars för alla Sveriges förskolepedagoger.

7 Resultat och analys

Här presenteras resultatet av min kvalitativa intervjustudie i form av tre berättelser. Jag börjar kapitlet med att redogöra för intervjusvaren jag fick av pedagog 1, och fortsätter sedan med pedagog 2 och avslutar med pedagog 3.

7.1 Mys berättelse

My är en 60 årig dam som arbetat på förskola i 34 år. Hon utexaminerades som förskollärare i december 1980 och har sedan dess varit verksam i såväl småbarnsgrupper som i storbarnsgrupper. Idag driver hon en egen privat förskola sedan 7 år tillbaka där barnen går i en åldersintegrerad barngrupp med åldrarna 1-6 år.

My förklarar att hon under sitt verksamma yrkesliv har arbetat i många olika städer och på förskolor där det förekommit olika nationaliteter. På hennes nuvarande arbetsplats har de för tillfället 6 olika nationaliteter. Hon anser att det är viktigt för människor att lära sig saker om andra kulturer då personen i fråga berikas mycket genom nya kunskaper. Det är även viktigt att barnen får lära sig att alla människor är lika mycket värda och att alla ser olika ut. För att uppnå detta förklarar My att de pratar mycket med barnen om att människor ser olika ut, att människor har olika hudfärger och att människor pratar olika språk. Genom att öka barnens kunskap och förståelse för andra människor, vågar de vara sig själva och får förtroende och tillit till sig själva, och det tycker My är viktigt i relation till barnets identitet.

> My: Det är alltid viktigt att barnen känner sitt ursprung och att vi pedagoger arbetar med barnen genom att kommunicera, sjunga, dansa och framförallt att läsa mycket om barn i främmande länder. Vi måste prata med barnen om hur vi ser ut! Att vi alla har olika hudfärg, att vi pratar olika språk.

My förklarar att det att det är viktigt att barnen känner till sitt ursprung och att pedagogerna på förskolorna arbetar mycket med barnen genom att samtala, dansa, sjunga och även läsa mycket om barn i främmande länder. My menar att hon ser flerspråkigheten och mångkulturen i förskolan som en tillgång och de låter barnen med annat modersmål tala sitt förstaspråk och ber dem ofta förklara vad saker heter på deras språk.

My förklarar att de inte brukar fråga så mycket om barnets och familjens bakgrund, utan föräldrarna får själva berätta det de vill. Ofta berättar de om barnets mat- och sovrutiner, och hur

deras språk är utvecklat. För att få reda på lite mer fakta om familjen menar My att de brukar fråga om familjen trivs i Sverige och om de är nöjda med sitt boende. Då kan föräldrarna ibland berätta om deras levnadssituation utan att pedagogerna tvingar sig till ett svar.

Mys syn på barn som blandar sina språk är att barnet ofta har problem med att uttrycka sig och blandar därför ord på svenska och på sitt förstaspråk, ofta uppstår detta om de inte lärt sig tala ett språk flytande.

> My: Min erfarenhet är att barn som inte lärt sig att tala ett flytande språk ofta har problem med att uttrycka sig och därför blandar orden som kan vara både svenska och på sitt hemspråk. Det är därför bra om de lär sig ett språk i taget. Och i det fallet sitt hemspråk först.

My förklarar i utdraget ovan att det är bra om barnen lär sig ett språk i taget, och då bör förstaspråket vara det som prioriteras först. Hon anser inte det vara ett problem med de modersmålsundervisningsresurser som finns i dagens förskolor. Hon menar vidare att det inte heller är något problem för barnen att lära sig svenska så länge pedagogerna använder språket aktivt och kommunicerar med barnen på det svenska språket.

7.1.1 Analys av Mys berättelse

Pedagog My lyfte tillgångarna med flerspråkigheten och argumenterade för de viktiga saker som förskolans pedagoger måste arbeta med i verksamheten för att ge barnen möjlighet till att utvecklas. Hon menar att pedagogerna måste öka barnets kunskap och förståelse för andra människor, och på så sätt ökas även barnens tillit till dem själva. Hon säger även att det är viktigt att barnen får kunskap om sitt ursprung och att pedagogerna då måste arbeta aktivt med att samtala med barnen om olika kulturer och människors utseende. My antydde att hon inte ser det som en fördel att barnen lär sig två språk parallellt med varandra, utan hon förespråkade att barnen lär sig ett språk i taget, och att det då är viktigt att de lär sig sitt/sina hemspråk först. I sina uttryck visade My på ett gott självförtroende i sin berättelse. Hon verkar säker i arbetet med flerspråkighet och att My hade arbetat fram ett arbetssätt på sin förskola där kommunikation var vägen till lärande.

7.2 Ullas berättelse

Ulla är en 63 årig utbildad förskollärare som har arbetat på samma förskola i 41 år men på olika

avdelningar. Hon förklarade att hon under många år har arbetat med flerspråkighet och har därför under många år provat olika arbetssätt för att underlätta för barnen med annat modersmål att komma in i det svenska språket och upptäckt både bra och mindre bra metoder. Nu har de arbetat fram ett arbetssätt som de i teorin anser vara bra, men som är svårt att uppfylla i praktiken. Pedagogerna önskar att de nyanlända barnen skulle få gå i mindre grupper i början men samtidigt vara med i den stora barngruppen under den fria leken, under matsituationer och även under utevistelsen. När barnen sedan acklimatiserat sig skulle de då slussas in i den stora barngruppen. Dock finns det inte lokaler till att utföra detta.

Ulla berättar att förskolan erbjuder hemspråksundervisning om det finns fem barn med samma förstaspråk och just nu har de har de modersmålsundervisning i arabiska, ryska och somaliska. Pedagogerna anser det vara viktigt att barnen får utveckla både sitt förstaspråk och svenskan för att de inte ska bli ”halvspråkiga” som Ulla uttryckte det och för att båda språken är en del av barnens identitet. Förskolan erbjuder alltid tolksamtal med barnens föräldrar innan barnen skolas in på avdelningarna för att kunna bemöta dem på rätt sätt och för att all viktig information ska nå ut till båda parterna. Ulla berättar att hon ser det som en stor tillgång för barngruppen att barnen kommer från olika kulturer och menar att de på så sätt får mer kunskap om omvärlden och lär sig förstå och respektera de olika kulturerna i världen.

> Ulla: Det är viktigt att alla människor lär känna olika kulturer. Man berikar sitt liv med att sammanföras med olika nationaliteter. Vi försöker lära våra barn att vi alla är lika mycket värda hur vi än ser ut. Vi försöker även få barnen nyfikna på andra kulturer och få dem att ställa egna frågor efter det egna intresset.

Ulla beskriver i ovanstående citat att förskolan ska ge barnen möjlighet att utveckla kunskap om andra kulturer än den egna. Hon menar att de hela tiden strävar efter att alla barn i förskolan ska må bra och respektera varandra men att det ligger på föräldrarnas ansvar att barnen utvecklar sin kulturella identitet. För att ytterligare öka förståelse och väcka nyfikenhet för varandras kulturer, bjuder hela skolområdet in till ”Modersmålsdagen”, där det bjuds på traditionella rätter från olika länder, spelas traditionell musik och dansas traditionella danser.

7.2.1 Analys av Ullas berättelse

Pedagog Ulla är den pedagog av de tre intervjuade som är äldst och har arbetat längst inom förskolan. Ulla var mycket positiv till flerspråkighet i förskolan och hade arbetat med det i många år och tillsammans med sitt arbetslag arbetat fram flera olika arbetssätt att utveckla barnens första- och andraspråk. Hon berättade att hon under många år har arbetat med barn med annat modersmål och då även hunnit testa många olika metoder för att underlätta för flerspråkiga barn i den dagliga verksamheten. Hon betonar vikten av förstaspråksundervisning för barn med annat modersmål då barnen behöver få utveckla både sitt första- och sitt andraspråk. Hon vill betona att hennes avdelning erbjuder alltid utländska föräldrar ett tolksamtal innan barnen skolas in på förskolan. Detta för att pedagogerna ska kunna kommunicera med föräldrarna och för att all viktig information ska nå ut till båda parter.

7.3 Karins berättelse

Karin, som var den första pedagogen att intervjuas, avslutade sin utbildning till förskollärare med inriktning specialpedagogik år 2013 och har arbetat på en och samma förskola i snart två år. Hon förklarade att hennes erfarenheter med flerspråkighet var ganska nya då hennes förskola så sent som förra våren fick nya barn från Syrien som inte talade svenska. Innan dess var det enbart svenska som pratades på de båda avdelningarna på förskolan.

Hon ansåg även att hennes erfarenheter av mångkultur även de var nya tack vare de syriska barnen. Men det hon hade upplevt var att de saker som avdelning trodde skulle bli en kulturkrock inte påverkade barnen eller föräldrarna alls, men att sådana saker som pedagogerna tog som en självklarhet i vår kristna kultur blev väldigt fel i den syrianska kulturen.

> Pedagog 1:Vi trodde ju att de kunde bli en krock i julas när det skulle firas lucia. Men de tyckte de var jätteroligt istället, och föräldrarna var ju väldigt sådär och skulle fotografera oss och vi skulle ha stå bredvid barnen med, lucialinnen och strutar och tomteluvor. […] Så dom tyckte ju att det var jätteroligt så, så är så länge har det liksom bara varit positivt.

I citatet ovan ger hon exempel på luciafirandet i december då förskolans personal hade förberett sig på en motsättning från föräldrarna, men som visade sig vara mycket uppskattat av dem.

Hon förklarade även att det ibland blir problem vid matsituationerna då de syriska barnen inte får

äta griskött, och att det ska vara halalslaktat kött. Hon menade att de yngre barnen inte alltid förstår varför de inte får samma mat som de andra barnen och blir ledsna och att det då är svårt för pedagogerna att förklara för barnen då de inte riktigt själva vet varför eller hur föräldrarna har pratat om det med barnen hemma. Pedagogerna har försökt att lösa det genom att be den matansvarige på förskolan att laga så liknande mat som möjligt till barn med specialkost.

Karin berättar om hennes erfarenheter till barn som blandar språk att även de är nya. Hon berättade att hon ibland hjälper till på en annan avdelning på förskolan med åldrarna 4-6 och där blandar barnen svenska och sitt förstaspråk, men hennes upplevelse av det är att barnen helt enkelt glömmer bort att tala svenska och byter då till sitt förstaspråk, men när pedagogerna påminner dem om att tala svenska så går de över till det, helt obehindrat. Då Karin arbetar på en avdelning där barnen är i åldrarna 1-3 år, så märker hon inte av att barnen blandar språken då de inte har ett nyanserat talspråk ännu.

> Karin: Jag hade utvecklingssamtal med en tjej, från Syrien på min avdelning och då berättade hennes mamma det att hemma har hon börjat prata mer svenska, och med dem blandar hon.

I citatet ovan berättar Karin om en flicka och flickans mamma på hennes avdelning. Karin talar om att en syriansk mamma hade berättat på ett utvecklingssamtal att hennes treåriga dotter börjat tala mycket svenska hemma och att hon blandar arabiska och svenska i hemmet. Karin trodde dock att det berodde på att flickan inte har lärt sig arabiska fullt ut än, och att hon håller på att lära sig svenska samtidigt och det blir lite rörigt för henne att hålla isär de olika språken.

Karin tryckte på att det är viktigt att svenskan inte ska ersätta barnets förstaspråk, utan att det är viktigt att barnen behåller sitt förstaspråk. Hon antydde att det var där som barnen hade sin grund att stå på, sin identitet och att den är viktigt att behålla trots att de utvecklar en ny identitet i och med att de lär sig kontrollera ytterligare ett språk.

Vårt samtal ledde in oss på hur Karin såg på arbetssättet som en förskola bör ha när de arbetar med flerspråkighet och mångkultur. För att underlätta i det dagliga arbetet med de barn med ett annat modersmål som ännu inte har lärt sig svenska, så ansåg hon att det borde finnas en tolk tillgänglig oftare, och helst såg hon att varje förskola hade en tolk som var verksam där. Hon menade på att det är i de dagliga situationer som uppstår spontant i förskolan som är svårast, när

en lek ska introduceras, eller att barnen slår sig.

Hon föreslog också att personalen borde få tillgång till vidareutbildningar inom arbetet med flerspråkighet och mångkultur för att bli insatt i situationen. Hon förklarade även att hon många gånger tänk att hon kanske skulle börja läsa arabiska för att underlätta för sig själv i arbetet, och även funderat på att ta upp det med förskolechefen. Men insett att det just nu skulle vara teoretiskt möjligt då förskolan bara präglas av svenska och arabiska, men längre fram har de kanske 8 olika språk i förskolan vilket gör det svårt att lösa praktiskt och ekonomiskt om personalen skulle utbildas inom varje språk. Hon förklarade att hon tänkt på detta ofta i situationer med föräldrarna där de har svårt att nå fram till varandra. Karin önskade att hon skulle kunna sitta ner med föräldrarna och prata om viktiga dagliga saker som hur dagen har varit, om barnet har varit ledsen och även om mer allvarliga saker som om barnets bakgrund, vart de kommer ifrån och vad de har varit med om innan de kom till Sverige. Hon poängterade att hon har försökt prata med föräldrarna om deras bakgrund men att många av dem inte verkar vilja diskutera det. Hon vet inte om det har med att göra att de har upplevt saker de inte vill bli påminda om, eller om det handlar om kommunikationsproblem på grund av språket.

Karin berättade att den delen de arbetar mest med i verksamheten från läroplanen är kapitlet om normer och värden.

> Karin: Det är ju väldigt mycket det här med normer och värden. Och så just det här att... Man har ju hört bland de äldre svenska barnen om man säger så, att deras föräldrar har väl pratat på ett visst sätt om de asylsökande. Ja men de har pratat om dom på ett speciellt sätt som kommer vidare till förskolan. De har kallat dom för svartskallar och, ja men mycket sånt där.

Karin förklarar i citatet ovanför att de fått arbeta mycket med de äldre barnen om allas lika värde. De har även pratat med barnen om klimatet runt om i världen och tillsammans tagit reda på varför vissa människor är lite mörkare i hyn och andra lite ljusare. Detta har de gjort för att öka barnens förståelse och samtidigt försöka motverka diskriminering, mobbning och kränkande behandling så tidigt som möjligt.

7.1.1 Analys av Karins berättelse

Pedagog Karin redogjorde mer för de problem hon mött i verksamheten än vad de andra två pedagogerna gjorde. Hon påvisade svårigheter med kulturkrockar som kan uppstå vid högtider

och även vid vardagliga situationer som vid matsituationen då vissa barn äter specialkost. Hon menar på att barnets förstaspråk aldrig ska ersättas av svenskan som andraspråk utan att barnet behöver båda i relation till sin identitet. Trots att Karin påvisar flera problem med flerspråkigheten än de andra två pedagogerna, så lägger hon fram förslag på lösningar till problem som hon mött i verksamheten. Jag tolkar hennes svar och hennes kroppsspråk som att hon verkligen uppskattade flerspråkigheten och att den verksamhet hon arbetade i verkligen drog det till sin fördel. Hon betonade att hon vid flera tillfällen önskat att hon haft möjlighet att sitta ner med föräldrarna till barnen med annat modersmål och prata med dem, men på grund av språkbarriärerna är detta inte möjligt i dagens läge då förskolan inte har tillgång till tolk på en daglig bas. Jag fick uppfattningen av henne som att hon verkligen ville få mer stöttning och utbildning av sin förskolechef i arbetet med flerspråkighet.

8 Diskussion

I detta kapitel lyfts studiens resultat fram som kommer att jämföras och kopplas till den tidigare forskningen i studien och det sociokulturella perspektivet. Här kommer jag även belysa de förbättringsåtgärder som pedagogerna skulle kunna göra i sina arbeten. Kapitlet kommer även att beröra studiens betydelse för yrkesutövningen och även förslag på fortsatt forskning. I metoddiskussionen diskuterar jag valet av metod och även vad som kunde ha gjorts annorlunda.

8.1 Hur talar förskolepedagoger om flerspråkighet i förskolans verksamhet?

I resultatet av de tre intervjuade pedagogerna framgår det att ingen av pedagogerna ser flerspråkigheten i förskolan som ett hot, utan som en tillgång. Kultti (2012) menar att det är viktigt att pedagogerna uppmärksammar och arbetar med flerspråkigheten i förskolans verksamhet så får flerspråkigheten en betydelse, och att det är upp till pedagogerna att de ger flerspråkigheten en mening i den dagliga verksamheten. Alla tre pedagoger lyfter fram att de tar tillvara på barnens olika språk och kulturer för att lära sig av varandra. Ulla menar att många av de barn som är flerspråkiga ibland kan få lite högre status i barngruppen. Detta på grund av att de andra barnen kan lära sig något av detta barn och det väcker deras nyfikenhet. Hon menar att om förskolan kan höja statusen på flerspråkigheten bland de yngre barnen följer detta med upp i åldrarna och skapar nyfikna, intresserade och fördomsfria människor. Ladberg (2003) betonar att Sverige är ett av de länder, tillsammans med USA, där flerspråkigheten inte har en högre status. Detta anser jag att min studie, med de intervjuade pedagogernas erfarenheter och tankar, bevisar motsatsen än vad Ladberg (2003) visar i sin studie.

8.1.1 Pedagogernas erfarenheter av flerspråkighet

Pedagog Karin berättar att hennes erfarenheter är minst sagt nya medan My och Ulla hade många års erfarenheter av flerspråkighet. Pedagogerna var dock överens om att kunskap om andra människor och dess kultur berikar en persons liv och att det gör barnen till respekterade och accepterande vuxna. My ansåg dock att barnen bör lära sig ett språk i taget, och att då hemspråket/hemspråken ska komma i första hand. Detta är något som den forskning som har gjorts motbevisar. Lindö (2002) och Ladberg (2003) förklarar att små barn lär sig de språk som det har behov av. Om föräldrarna talar två olika språk, drivs barnet till att lära sig båda språken. Utan drivkraft och motivation till lärande så kommer inte barnet lära sig språken, viljan är det som är viktigast. Det är förskolans ansvar att innehållet i verksamheten fylls av lust och lärande aktiviteter så språket laddas med mening för barnen. Ladberg (2003) menar att som barn med

annat modersmål komma till en barngrupp där majoriteten av barnen talar svenska kan leda till många förvirrande och stressfyllda situationer under den första tiden för barnet. Detta sker både när omgivningen inte förstår barnet, eller när barnet inte förstår omgivningen. Förstaspråket ses av många människor som det känslomässiga språket då det är med det språket som de kan uttrycka sina känslor starkast, det är därför vuxna med utländsk härkomst ofta går över till sitt förstaspråk när de blir arga eller upprörda (Ladberg 2003). Studien påvisar att det är viktigt för barn ett behålla sitt förstaspråk och att svenskan ska förbli ett andraspråk. Det är inte meningen att svenskan ska ersätta barnets förstaspråk då det är där som barnet har skapat sin första grund att stå på och börjat skapa sin identitet.

En person som lever och verkar i en flerspråkig miljö kommer behöva utveckla flera olika språk för att kunna hantera olika situationer som uppstår, medan i en enspråkig miljö behövs ett språk som fungerar i alla tänkbara miljöer (Ladberg 2003). Det är viktigt att minnas att det inte är samma sak att vara flerspråkig i en flerspråkig miljö som i en enspråkig miljö. I en enspråkig miljö uppmuntras sällan flerspråkighet och ett språk ses ofta som det naturliga, talar ett barn flera språk betraktas det som komplicerat och besvärligt. Detta kan leda till att barnet nedvärderar sitt förstaspråk och uttrycker att det bara är en dialekt som de ber om ursäkt för. Det finns även risk för att barnens föräldrar inte vill lära barnet sitt förstaspråk då det kan leda till att barnet får lägre status och ses som en sämre medborgare (Ladberg 2003). De intervjuade pedagogerna framförde att de barn som erhåller flera olika språk ansågs av lite högre status av de andra barnen då de kunde lära de andra barnen något nytt. Min forskning i denna studie påvisar motsatsen till det Ladberg redovisar i sin studie. Hon påvisar att Sverige är att av de länder där flerspråkighet inte automatiskt inger högre status.

Ing-Marie Parszyk (2002) har skrivit om kultur i sin bok: Yalla – det är bråttom, där hon har följt assyriska och syrianska barn från förskolan till årskurs nio. Hon förklarar att en persons kultur är inget som syns för en utomstående då varje person väljer sin egna kultur och vilka riktlinjer inom den valda kultur som personen i fråga väljer att följa. Ladberg (2003) förklarar att kultur och språk är starkt förknippade med varandra (Ladberg 2003). När ett barn lär sig ett språk, lär den samtidigt in kulturella ting som kopplas samman med det nyinlärda språket. Skall barnet tillexempel lära sig svenska som andra språk, kommer barnet lära sig hur den svenska kulturen fungerar. Även spädbarn lär tidigt in kulturella seder och är känsliga för tonfall och på så sätt lär de sig hälsa på korrekt sätt inom den kulturen tidigt.

Pedagog Karin berättade att hon såg det som en svårighet att nå ut till alla föräldrar på förskolan på grund av de språkbarriärer som finns. Hon berättade att hon önskade att hon kunde sitta ner med föräldrarna och tala om vardagliga saker och få ut all information till dem samt få reda på mer om deras bakgrund. Karin hade dock upplevt att föräldrarna inte ville prata om sin bakgrund när hon försökt närma sig dem, men hon var osäker på om orsaken var att de inte ville påminnas om saker de upplevt eller om det berode på kommunikationsproblem. My berättade att pedagogerna på hennes förskola väljer att inte fråga om familjernas bakgrund, utan föräldrarna får själva berätta det de vill. Dock behöver förskolan ha grundläggande information om barnet och öppnar då samtalet med att fråga om de trivs i Sverige och om de är nöjda med sitt boende. På så sätt bjuds föräldrarna in till ett samtal om deras levnadssituation men de kan själva styra över vad de vill berätta. Parszyk (2002) förklarar att det ibland uppstår problem i kommunikationen med föräldrar som talar ett annat språk. Det är då av vikt att pedagogerna finner nya vägar att nå ut till dessa föräldrar. Hon menar att skriftspråk eller tal kan bli förvirrande om föräldern inte erhåller det svenska språket så bra, utan föreslår istället att förskolans spelar in små korta filmsekvenser med barnen, där det istället för att berättas om verksamheten, så visas det upp utan ord. Det är viktigt att det finns en öppen dialog mellan pedagog och förälder. För att kunna förstå andra människor agerande är det viktigt att ha grundläggande kunskaper om andra kulturer och religioner, detta för att minska risken för missförstånd. Det är dock svårt och nästintill omöjligt att alltid förstå en annan individs agerande, oberoende av om det är samma eller olika kulturer. Detta beror på att det finns egna kulturer inom kulturen.

8.2 Hur anser pedagogerna att de arbetar med de strävansmål angående flerspråkighet som finns i förskolans läroplan?

Pedagogerna förklarar att de arbetar mycket med normer och värden, för att lyfta alla människors lika värde. Karin påvisar i sin berättelse att de på hennes förskola har upplevt att barnen tar med sig sina föräldrars åsikter och ord till förskolans verksamhet och att de på så sätt har upplevt många kränkande ord i den dagliga verksamheten. Alla tre berättelserna påvisar att de arbetar med förskolans läroplan i verksamheten. My lyfter fram att de arbetar med traditioner och försöker på så vis få hjälp av föräldrarna med information om dessa. Hon menar också att de lägger stor vikt vid att förskolan och hemmet ska ha en god relation och kontakt med varandra. Hon förklarar att det inte är enkelt då en del föräldrar inte pratar vare sig svenska eller engelska, men att de då löser det med bilder och kroppsspråk. Parszyk (2002) visar i sin studie att det är

förskolpedagogens ansvar att finna nya sätt att kommunicera med föräldrarna om språkbarriärerna gör det svårt att kommunicera med varandra.

Alla tre anser det fullt möjligt att uppfylla alla de strävansmål i förskolans läroplan var gäller flerspråkighet. Detta på grund av alla de resurser med modersmålslärare som finns i dagens samhälle och att pedagogerna använder det svenska språket korrekt och aktivt. Det kan dock enligt Ladberg (2003) vara svårt att erbjuda alla barn modersmålsundervisning då vissa av världens minoritetsspråk gör det svårt att finna modersmålslärare.

8.2.1 Pedagogernas arbetet med flerspråkighet

Pedagog Karin och Ulla förklarar att de förskolor som de är verksamma på, erbjuder tolk till olika aktiviteter när detta behövs. Ulla berättar att de har tolk vid inskolningssamtal, föräldrasamtal och vid utvecklingssamtal om föräldrarna och barnet önskar det. På Karins förskola finns det en tolk att ta hjälp av, men bara en dag i veckan, och då några timmar åt gången. Hon önskade att det skulle finnas en tolk tillgänglig på varje förskola för att underlätta för pedagoger och föräldrar vid de dagliga samtalen. Hon framförde även en idé om att alla pedagoger borde få möjlighet till fortbildning inom ämnet flerspråkighet, för sin egen del önskade hon även att pedagogerna skulle få lära sig varje barns språk, även om hon insåg att det är en svår sak att uppnå i och med att det finns så många olika språk. Både Karin och My förklarar att de samtalar med barnen för att de ska veta att alla människor ser olika ut, de talar olika språk och att de har olika nyanser på hudfärgen. Något som alla tre pedagoger anser är av stor vikt att barnen vet om, är att alla människor, oberoende av hur de ser ut, är lika mycket värda. Pedagog Ulla berättar att hennes förskola vill ha de barn med annat modersmål i en liten grupp först och sedan slussa ut dem i den stora barngruppen, detta begränsas dock idag av organisatoriska anledningar som lokalbrist. Detta är motsatsen mot vad Lindö (2009) och Ladberg (2003) anser. Lindö (2009) menar att det är till fördel för barnet om det får vara del av en svensktalande barngrupp. Språket finns då naturligt i deras omgivning och barnet hör språket i en naturlig miljö. Ladberg (2003) anser även hon att det är viktigt att barnen får integrera sig med nya språk i ett tidigt stadie i livet. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2009) påvisar att omgivningen är viktig för barn utveckling då lärandet sker i samspel med barnets omgivande miljö. Detta kopplas samman den det sociokulturella perspektivet där Säljö (2000) förklarar att barnet får nya kunskaper i samspel med andra människor.

Björk-Willén, Gruber och Puskás (2013) antyder att barn som skall lära sig det svenska språket

kan så gott som automatiskt lära sig språket med hjälp av stöd, om det befinner sig kontinuerligt i en svenskspråkig miljö. Säljö (2010) kopplar ihop att lära sig något med hjälpa av stöd med Lev Vygotskijs teori (1999) om den proximala utvecklingszonen som utgår från att en person lär sig något med hjälp av en annan person med mer kunskap inom det området. Efter en tid kan personen i fråga klara av utmaningen med mindre stöd och till slut klara av det själv.

Jörgensen (1995) påvisar att språkinlärning och språkutveckling är något som människor har intresserat sig för sedan lång tid tillbaka. Han redogör för Vygotskijs tankar om att språkinlärning var en komplicerad process som sker i samspel med dess omgivning. För att utvecklingen ska gå framåt måste barnet vilja ha kontakt med sin omgivning och spädbarnets skrikande är första steget i den kontakten och i utvecklingen.

Förskolans läroplan (Lpfö 98/2010) har som strävansmål att barn med annat modersmål än svenska ska öka sin förmåga att kunna kommunicera på såväl svenska som på sitt förstaspråk. Då det i den svenska förskolan är svenskan som är det dominerande språket så menar Lunneblad (2013) att barn med annat modersmål ibland kan uppleva att de avskärmas från sitt förstaspråk, och berövas därmed sin möjlighet att dela med sig av sina känslor. Att barnen lär sig sitt förstaspråk är en förutsättning för dem att lära sig det svenska språket, något som både Lunneblad (2013), Lindö (2009) och de tre intervjuerna pedagogerna i min studie var överens om.

Gruber (2010) och Skans (2011) menar att kommunikationen måste genomsyra hela verksamheten, såväl i de planerade aktiviteterna som i de vardagliga aktiviteterna. Att inte bli förstådd eller att säga fel och bli utskrattad kan leda till att barnet inte vill eller vågar prata. Det åligger då förskolans pedagoger att tala om för barnen att det är okej att säga fel då pedagogernas förhållningssätt påverkar barnen (Ladberg 2006; Lpfö 98/2010). Wedin (2008) menar att språket i förskolan har en stor central roll då barnen både lär och lär ut genom det talade språket. Hos de yngre barnen har det talade språket en ännu större betydelse då de inte har kompetens att använda de skriva språket för att kommunicera med andra människor. Det talade språket utgör alltså den viktigaste kommunikationskällan som sker i förskolans verksamhet med de yngre barnen då en stor del av barnens utveckling bygger på det pedagogerna och barnen samtalar om.

8.3 Barn som blandar språk

Två av de intervjuade pedagogerna hade liknande syn på barn som blandar språk. De antyder att

de barn som blandar språk har problem med att hitta ord för att uttrycka sig, och tar då till andra ord som de kan som synonym på det andra språket. Pedagogerna menade att detta uppstod när barnet inte fått lära sig tala ett språk flytande. Jörgensen (1995) förklarar en inlärningsmetod som kallas för samtidig inlärning, eller bilingual first language acquisition, som betyder att barnet lär sig två språk parallellt med varandra. Denna inlärning sker när barnet inte är medvetet om att det är i kontakt med två språk. Det är detta som pedagogerna ser som en svårighet och det som bidrar till att barn blandar språk. Jörgensen (1995) förklarar att barn under ett år som befinner sig i en flerspråkigmiljö reagerar likadant på de olika språken. Under nästa levnadsår utvecklar barnet ett ordförråd där båda språken finns med, men barnet erhåller inte samma ord på de båda språken. Har barnet ett ord för katt på det ena språket så kan det inte ordet för katt på det andra språket. Både Ladberg (2003) och Kultti (2014) menar att alla flerspråkiga människor blandar språken någon gång. Det är ovanligt att personer blandar språken omedvetet, och om det sker så är det främst små barn som gör det utan att tänka på det. Det är dock vanligare att barn med flera språk medvetet blandar språken. Ibland sker denna blandning av språk för att de ska kunna tala med båda sina föräldrar som kanske erhåller två olika språk, och ibland sker blandningen för att få effekter till något som personen i fråga berättar, om ordet barnet vill säga har mer pondus på förstaspråket än på svenska. Det kan också hända att språkblandningen sker för att två barn känner en samhörighet när de pratar med varandra på förstaspråket och visar varandra respekt och lojalitet (Haglund 2004; Ladberg 2003).

8.4 Identitet i relation till kultur

Pedagogerna menade att svenskan aldrig ska användas för att ersätta barnets förstaspråk utan det är mycket viktigt att barnen behåller sitt förstaspråk då det är deras grund att stå på. Förstaspråket utgör en stor och viktig del i barnets identitet, och svenskan utgör istället en ny identitet som finns parallellt med förstaspråket. Båda språken de talar ska utvecklas för att förhindra att barnen blir halvspråkiga. Det är viktigt att barnen har kännedom om sin kultur, och om omvärlden för att lära sig förstå och respektera andra människor och detta stärker även barnets tillit till sig själv och ökar deras självkänsla. Pedagogerna ansåg även att det allra största ansvaret för arbetet med att utveckla den kulturella identiteten ligger hos föräldrarna. Detta på grund av att pedagogerna inte har den kunskap som krävs inom varje kultur, samt att varje individ själva väljer sin kultur och vilka riktlinjer inom den valda kulturen den vill följa.

Förskolans läroplan (Lpfö 98/2010) påvisar att språk och identitetsutveckling hänger samman och är något som inte är oskiljbart. Ladberg (2003) skiljer på identitet för en enspråkig person

och för en flerspråkig person. Hon förklarar att för en enspråkig person knyts identiteten till just det språket, medan för en flerspråkig person blir de olika språken en del av hens identitet och de olika språken utgör även olika delar i hens liv. Hon använder beskrivningen ”mitt språk är min hud” (citerat i Ladberg 2003, s105) där hon menar att de olika språken kan jämföras med klädesplagg som inte alltid passar in i sammanhanget, men de kan bytas ut. För en enspråkig person kan du inte byta ut din hud, ditt språk. I en sådan miljö behöver språket vara så utvecklat att det kan användas i alla situationer, medan du i ett flerspråkigt samhälle behöver ha ett språk för varje situation. Olika språk passar in i på olika platser i en människas identitet. För att underlätta för ett barn som inte tala sitt förstaspråk, gäller det för pedagoger att stärka barnets självkänsla och identitet. Då en pesons identitet och språk är så stark sammankopplad kan barn som inte känner sig trygga i sig själva inte vilja tala sitt förstaspråk då de inte heller känner sig trygga i sitt språk (Ladberg 2003). Haglund (2004) förklarar ett en individs språk är nära kopplat till individens sociala nätverk vilket leder till att språket tar sig i uttryck på olika sätt beroende på omgivningen. Dessa variationer som finns i de olika kulturerna är viktiga att minnas och leder till att människor måste bortse från sina förutfattade meningar. Gruber (2008) påvisar att när människor använder sig av uttrycken svenskkultur eller arabiskkultur så sägs detta för att orden ska förklara ett visst beteende eller agerande. Gruber menar att detta inte i sig är problematiskt, det är alltså inte ett problem att identifiera människor med dess kultur, utan problemet ligger i den betydelse som kulturen får.

8.5 Fortsatt forskning

Det hade varit intressant att se hur pedagogerna ser på fenomenet flerspråkighet, som jag har gjort i min studie, men också gått steget längre för att undersöka hur de faktiskt arbetar med det. Studien hade då kunnat omfatta fler intervjuer, med både pedagoger, förskolechefer, politiker, föräldrar och barn. Hur arbetar pedagogerna med flerspråkighet? Vad kan förskolecheferna göra för att underlätta för barn med annat modersmål? Hur kan fenomenet flerspråkighet i förskolan visa sig i politiken? Hur kan föräldrarna inkluderas i förskolans verksamhet för att underlätta språkinlärningen? Vad tycker barnen?

Denna forskning skulle även kunna appliceras på studier i den svenska skolan.

8.6 Metoddiskussion

Jag valde att göra semistrukturerade intervjuer med pedagoger för att få fram deras syn på fenomenet flerspråkighet. Från början var planen att göra en studie med både intervjuer och

observationer i förskolans verksamhet för att se hur pedagogerna framförde sin syn på flerspråkighet och hur de arbetade med det. Detta blev tyvärr inte möjligt att genomföra då vissa föräldrar på de förskolor som jag kom i kontakt med inte samtyckte till observation.

Genom de semistrukturerade kvalitativa intervjuerna kunde jag komma åt pedagogernas tankar om flerspråkighet. Jag använde mig av min iPad för inspelning av ljudfiler då jag inte hade tillgång till någon diktafon eller så. Skulle jag göra om forskningen skulle jag se till att ha ordentlig inspelningsutrustning. Vid ett tillfälle var vi tvungna att avbryta intervjun i ett par minuter för att iPadens minne blev fullt och jag var tvungen att radera saker i den för att hela intervjuinspelningen skulle få plats. Detta skulle ha gjorts annorlunda om studien skulle återgöras.

Att intervjuerna spelade in och inte filmades bestämdes på grund av att pedagogerna inte skulle känna sig obekväma i situationen. Dock skulle jag nog ha frågat varje intervjuad pedagog om det hade varit okej att filma dem. På videofilm hade det varit enklare att upptäcka små detaljer såsom kroppsspråk och ögonrörelser.

8.7 Konsekvenser för fortsatt arbete med flerspråkighet i förskolan

Utifrån berättelserna och utifrån ett sociokulturellt perspektiv behöver pedagogerna arbeta aktivt med att föra dialoger med barnen i verksamheten. Det är även viktigt att pedagogerna erbjuder barnen att föra dialoger med varandra och på så sätt få ta del av varandras erfarenheter, kunskaper, tankar och drömmar. Inom det sociokulturella perspektivet är lärande, kommunikation och språk tre centrala byggstenar som även förenar tänkandet med det sociala samspelet (Säljö 2000)

9 Referenslista

Alvehus, Johan (2013): *Skriva uppsats med kvalitativmetod – En handbok*. Stockholm: Liber AB

Björk-Willén, Polly; Gruber, Sabine & Puskás, Tünde, red (2013): *Nationell förskola med mångkulturellt uppdrag*. Stockholm, Liber AB

Bryman, Alan (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder.* Stockholm: Liber AB

Dysthe, Olga (2003): *sociokulturella teoriperspektiv på kunskap och lärande*. I Dysthe (red.) Dialog, samspel och lärande (s 31-74. Lund: Studentlitteratur

Fridlund, Lena (2011): *Interkulturell undervisning – ett pedagogiskt dilemma – talet om undervisning i svenska som andraspråk och i förberedelseklasser*. Göteborg: Acta universitatis Gothonburgensis. Gothenburg studies in educational sciences 310

Gruber, Sabine (2008): *När skolan gör skillnad – skola, etnicitet och institutionell praktik.* Stockholm: Liber

Gruber, Sabine (2010): *Utvärdering av fortbildningen Språk och Kommunikation i flerspråkiga förskolegrupper i Lindköping kommun*. Lindköping: Rapport från Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier

Haglund, Charlotte (2004): Flerspråkighet och identitet. I Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg, red: *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s 359 – 387 Pozkal: Studentlitteratur

Jakobsson, Ulf (2011): *Forskningens termer och begrepp – en ordbok.* Lund: Studentlitteratur AB

Jörgensen, Nils (1995): *Barnspråk och ungdomsspråk*. Lund, Studentlitteratur

Kultti, Åsa (2012): *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis, Gothenburg studies in educational sciences .

Kultti, Åsa (2014): *Flerspråkiga barn villkor i förskolan. Lärande av och på ett andra språk.* Stockholm: Liber

Ladberg, Gunilla (2003): *Barn med flera språk – Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och samhälle*. Stockholm: Liber AB

Lindö, Ringmor (2002): *Det gränslösa språkrummet – Om barns tal- och skriftspråk i didaktiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Lindö, Ringmor (2009): *Det tidiga språkbadet*. Lund:studentlitteratur

Lpfö 98/2010. *Läroplan för förskolan Lpfö 98. Reviderad 2010.* Stockholm: Skolverket

Lunneblad, Johannes (2013): *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter.* Lund: Studentlitteratur

Parszyk, Ing-Marie (2002): *Yalla – det är bråttom. Assyriska och syrianska elevers skolliv följs från förskolan till nian*. Lund: Studentlitteratur

Sheridan, Sonja, Pramling, Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva red. (2009): *Barns tidiga lärande.* Göteborg: Göteborgs studies in educational sciences 184

Skans, Anders (2011): *En flerspråkig förskolans didaktik i praktiken*. Holmbergs, Malmö

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar red (1994): *Kvalitativ metod och vetenskapsteori.* Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2000): *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Säljö, Roger (2010): *Den lärande människan - teoretiska traditioner. I Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline, red: Lärande skola bildning. Grundbok för lärare* Stockholm:

Natur & Kultur

Thurén, Torsten (2007): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber

Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet (2011): *God forskningssed.* Vetenskapsrådet

Vygotskij, Lev (1999): *Vygotskij och skolan*. I Lindqvist Gunilla. Lind: Studentlitteratur

Wedin, Åsa (2008): Klassrumsinteraktion i de tidiga skolåren – flerspråkiga elever i skolans språkliga vardag. *Nordic Studies in Education*, 31(3), s 210-225

10 Bilaga 1 - Samtyckesförfrågan

Hej!

Mitt namn är Linn Hultgren och jag läser min sjätte termin på förskollärarprogrammet vid Örebro universitet. Jag är nu mitt uppe i mitt skrivande av mitt självständiga arbete som grundar sig på pedagogers syn på flerspråkighet i förskolans verksamhet.

Studien bygger på intervjuer med pedagogerna som kommer spelas in.

Min studie är frivillig, och pedagogerna kan när som helst under studien avbryta sin medverkan. Intervjuerna kommer sedan transkriberas och skrivas om och pedagogerna som medverkar kommer att fingeras, dvs att ingen pedagog kommer att benämnas vid namn och förskolan som denne verkar på kommer inte påverkas av detta.

Intervjuerna är bara för akademiskt bruk, och kommer därför inte att ses av någon annan än mig. Och detta kommer att raderats så snart som arbetet är färdigskrivet.

Jag ber er skriva på denna samtyckesförfrågan om ni samtycker till inspelning en intervju.

Med vänliga hälsningar,
Linn Hultgren
linn.hultgren@hotmail.com

Klipp

☐ Jag godkänner medverkan i studien samt intervjun.

☐ Jag godkänner inte medverkan i studien samt intervjun.

Pedagogens underskrift:_____

11 Bilaga 2 - Semistrukturerad intervju

Bakgrundsfrågor:

- Hur många år har du arbetat i förskola?
- Hur många år har du arbetat på denna förskola?
- Vilken utbildning har du?
- Vilket kön har du och hur gammal är du?
- Vilken ålder har barnen på din avdelning?

Intervjufrågor:

Flerspråkighet

- Vad betyder flerspråkighet för dig?
- Vad har du för erfarenhet av flerspråkighet?
- Vad är din erfarenhet av barn som blandar språk?
- Hur ser du på flerspråkighet i relation till barnens identitet?

Mångkulturalitet

- Vad betyder mångkulturalitet för dig?
- Vad har du för erfarenhet av mångkultur?

Arbetssätt

- Vad tycker du är viktigt att få kunskap om när det gäller barnets bakgrund?
- Hur arbetar ni med flerspråkighet och mångkulturalitet i förskolan?
- Hur anser du att man bör arbeta med flerspråkighet och mångkulturalitet i förskolan?
- Hur använder ni er av förskolans läroplan i arbetet med flerspråkighet och mångkulturalitet?
- Enligt förskolans läroplans ska förskolan sträva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer, känner du att det är ett mål ni kan leva upp till?
- Förskolans läroplan menar att förskolan ska sträva efter att alla barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål, känner du att det är ett mål som ni kan leva upp till?

- Vad känner du dig mest stolt över i ditt arbete?